

Financiële
bescherming
ouderen

Bind de kat niet op het spek

De notaris is een goede partner als het gaat om het voorkomen van financieel misbruik van ouderen, blijkt uit een pilot die het afgelopen jaar werd gehouden. Want wie tijdig zijn financiële en immateriële zaken vastlegt, valt niet gemakkelijk ten prooi aan inhalige kroost en andere hebzuchtigen.

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Roel Ottow

Geïnitieerd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) begon de pilot 'Voorkomen van financiële uitbuiting van ouderen' eind 2013 in zeven Nederlandse gemeenten. Een jaar lang bespraken publieke en private lokale partijen hoe zij gezamenlijk financiële uitbuiting van ouderen kunnen voorkomen en bestrijden. Naast een medewerker van de gemeente, Rabobank, politie, Veilig Thuis, Humanitas, zorginstellingen, bewindvoerders en woningcorporaties, nam ook een plaatselijke notaris deel aan elke pilotgroep. Op 15 juni zal het ministerie de resultaten van alle groepen presenteren, zodat andere gemeenten hun voordeel kunnen doen met de opgedane ervaringen. Hierop vooruitlopend sprak *Notariaat Magazine* met acht deelnemers over hun bevindingen.

Wat is de grootste winst van deze pilot?

'De grootste winst is dat wij elkaar weten te vinden', zegt elke deelnemer. 'Dat we elkaar

hebben leren kennen en weten wat we aan elkaar hebben.' In alle zeven gemeenten lag de nadruk op het leggen van verbindingen en samenwerkingsverbanden, want zowel professionals als vrijwilligers komen sneller in het geweer als ze weten wat ze kunnen doen en bij wie ze moeten zijn in het geval van financieel misbruik.

Wat vond de notaris het meest opmerkelijk?

Als notariaat denken wij dat we laagdrempelig zijn, maar aan het begin van de pilot kwam niemand op het idee om mijn hulp in te roepen, vertelt Denise Eggels, notaris in Almere. 'Iedereen was geneigd bij financieel misbruik naar de bank of politie te stappen. Ze wisten eigenlijk niet goed wat ik als notaris toevoegde. Wij veronderstellen als beroepsgroep misschien dat onze notariële diensten alom bekend zijn, maar de overgrote meerderheid heeft geen flauwe notie wat een notaris doet. Zelf houd ik al jaren actief lezingen in mijn gemeente, dus ik ben hiervan geschrokken.

Wij moeten aan de weg blijven timmeren met voorlichting over onze producten en wat wij kunnen toevoegen.'

Welke rol speelde de notaris in de pilot?

Grietje Nieland van Veilig Thuis Groningen: 'Door gezamenlijke voorlichting aan ouderen en hun familieleden en lezingen voor medewerkers en vrijwilligers van de betrokken organisaties nam de bewustwording over financieel misbruik enorm toe. Lezingen over het levenstestament leidden bij professionals en vrijwilligers regelmatig tot de verzuchting: "Dit is niet alleen interessant voor mijn cliënten, maar ook voor mijzelf." De folder van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie 'Wie geeft u het vertrouwen?' werd enthousiast onthaald.

André Bosscher uit Groningen: 'Ik ben er mee begonnen cliënten vroegtijdig te adviseren, zodat zij de kans om later zelf het slachtoffer te worden zo klein mogelijk kunnen maken.' Elke notaris zegt per definitie kritisch en scherp

‘Dat levenstestament is niet alleen interessant voor mijn cliënten, maar ook voor mijzelf’

vóór deze pilot niet dat in het hele land ‘Veilig Thuis’ hét advies- en meldpunt voor huiselijk geweld is. Hier komen alle gegevens over mishandeling en financieel misbruik bijeen.’ Of iemand slachtoffer, dader, omstander of professional is: hier kan iedereen van 0 tot 100+ jaar terecht voor deskundige hulp en advies. www.veiligthuis.nl of bel 0800-2000 (gratis en 24/7 bereikbaar).

Welke concrete resultaten leverde de pilot op?

Henk Broekema, notaris in Groningen: ‘Het onderwerp staat op de agenda. Er is veel voorlichting gegeven aan ouderen en hun familieleden. Medewerkers van notarissen en banken zijn/worden getraind in het scherp uitvragen van verzoeken van klanten. Gaat het echt om de wens van een cliënt of gebeuren dingen onder dwang?’ Ageeth Bosma, Rabobank Stad en Midden Groningen: ‘Rabobank geeft landelijk cursussen internetbankieren aan ouderen, zodat zij zo lang mogelijk de regie over hun eigen geld houden. Ook zijn er diensten ontwikkeld zoals thuis geld bezorgen zodat een pinpas niet aan een vreemde hoeft worden meegegeven. En grotere kantoren werken ook met ouderenadviseurs.’

te zijn bij verzoeken die een niet-pluisgevoel oproepen en eventueel een dienst weigeren, zonder de cliënt aan zijn lot over te laten.

Wat kan de notaris doen bij financieel misbruik?

Contact opnemen met Veilig Thuis en de bank. Een huisbezoek afleggen, de cliënt onder vier ogen spreken. Het (levens)testament bespreken, uitleggen hoe volmachten werken, eventueel een gemachtigde/toezichthouder/mentor aanstellen, een externe bewindvoerder aanvragen. Een mentor (familieelid of vrijwilliger) aanstellen die kan opkomen voor de immateriële belangen van iemand die dat zelf niet meer kan.

Wat leerde de notaris van andere beroepsgroepen?

De betrokken notarissen weten inmiddels dat zij bij financieel misbruik advies kunnen vragen aan Veilig Thuis zonder iemands privacy prijs te geven. Notaris Eggels: ‘Ik wist

Voor zorginstellingen en het onderwijs is een signalenkaart en meldcode ontwikkeld, waarmee misbruik gemakkelijk kan worden vastgesteld en gemeld. De website www.mijngeldmijnleven.nl (Groningen) verschaft informatie over financieel misbruik en wat hiertegen kan worden gedaan.

Waar loopt de notaris tegenaan?

De drie betrokken notarissen met wie *Notariaat Magazine* voor dit artikel sprak, ervaren dat de notariële geheimhouding op gespannen voet staat met de zorgplicht en maatschappelijke betrokkenheid van de notaris. In diverse pilots is gesproken over een eventuele wetswijziging op dit vlak. Wel kan de notaris een zaak anoniem bespreken met Veilig Thuis. Als hier over dezelfde persoon meerdere vermoedens van misbruik binnenkomen, kan Veilig Thuis de oudere motiveren met een notaris te praten. Daarnaast bestaat er behoefte aan een landelijk notarieel register – als signalering voor collega’s – dat standaard geraadpleegd moet worden, waarin staat dat er getwijfeld kan worden aan de wilsbekwaamheid van een bepaalde persoon die (nog) niet onder curatele of bewind staat.

Tot slot

Ouderen zelf kunnen veel ellende voorkomen door de kat niet op het spek te binden. Uit gesprekken met daders blijkt dat de plegers soms geen slechte intenties had, maar dat de diefstal plaatsvond omdat hij zo gemakkelijk aan het geld/bezit kon komen en er geen controle plaatsvond.

Uiteindelijk geeft elke pilotdeelnemer aan afhankelijk te zijn van de wensen van de oudere. Wil of durft diegene niets te ondernemen tegen degene die financieel misbruik pleegt, dan blijven de mogelijkheden tot ingrijpen beperkt. ■

Feiten over financieel misbruik ouderen

Jaarlijks worden ongeveer 30.000 ouderen financieel misbruikt. In 85 procent van de gevallen blijkt de dader een gezins- of familieelid te zijn. In vier van de vijf misbruikzaken is het slachtoffer een zelfstandig wonende vrouw van 80+. Eenzaamheid blijkt een belangrijke risicofactor. Financieel misbruik kent talloze verschijningsvormen: stelen van geld en goederen, verkopen van bezittingen, misbruik maken van rekeningen en/of machtigingen, iemand financieel kort houden en/of noodzakelijke zorg onthouden, gedwongen testamentswijziging of hypotheekopname, fraude met het persoonsgebonden budget.

Dit artikel kwam tot stand met dank aan Denise Eggels (notaris Almere), André Bosscher (notaris Groningen), Henk Broekema (notaris Groningen), Ageeth Bosma (Rabobank Groningen), Monique van de Wakker (Rabobank Almere), Grietje Nieland (Veilig Thuis Groningen), Marlena Pieters (Humanitas Almere), Peter Altena (Gemeente Groningen).